

Muligheder og udfordringer ved brug af måleredskaber i dagtilbud

Trivselsmålinger og sprogvurderinger er i dag blevet en del af det pædagogiske arbejde. Men hvordan kan vi bruge måleredskaber til at vurdere de mindste børns trivsel? Og hvordan spiller redskaberne ind i den almene pædagogiske praksis? Ph.d. og psykolog, Nina Madsen Sjö, var oplægsholder til konferencen "Tidlig indsats - hvad virker?", hvor hun fortalte om mulighederne og udfordringerne ved brugen af redskaber til at måle børns trivsel i daginstitutioner.

Af **Caroline Færch** 2. oktober 2018

Hvorfor er det vigtigt at måle små børns socioemotionelle kompetencer?

Psykolog og specialist i børneneuropsykologi, Nina Madsen Sjö, har i sit ph.d.-projekt sat sig for at oversætte, tilpasse og evaluere et spørgeskema, der kan bruges til at måle børns trivsel (1). Formålet med ph.d.-projektet er at gøre engelsksprogede måleredskaber mere anvendelige i danske daginstitutioner ved kulturelt at tilpasse spørgeskemaet, så det passer til en dansk dagtilbudskontekst. Spørgeskemaet skal hjælpe pædagoger og andre fagprofessionelle med at blive klogere på børnenes socioemotionelle kompetencer, så de kan blive opmærksomme på, hvor der skal sættes ind for at hjælpe de børn, der har brug for mere støtte.

"Trivslen blandt de mindste børn kan være særligt svær at vurdere, fordi de små endnu ikke har udviklet et sprog til at sætte ord på det, de oplever."

Hvad er trivsel hos små børn, og hvordan måler vi det?

Forskellige fagdiscipliner lægger vægt på forskellige områder, når det kommer til, hvad der forstås som trivsel. Trivsel er også forskelligt, afhængigt af hvilken aldersgruppe man beskæftiger sig med. Trivslen blandt de mindste børn kan være særligt svær at vurdere, fordi de små endnu ikke har udviklet et sprog til at sætte ord på det, de oplever. Nina Madsen Sjö fremhævede i sit oplæg den amerikanske børnelægeforenings definition af trivsel blandt de mindste børn - nemlig at trivsel i den aldersgruppe hænger sammen med børnenes socioemotionelle færdigheder. Det vil sige evnen til at kunne håndtere positive og negative følelser, danne gode relationer og at kunne udforske verden og suge viden til sig.

Forskellige former for trivselsmålinger

I sit oplæg fremhævede Nina Madsen Sjø tre overordnede måder at undersøge trivsel på: 1) screening, 2) udredning, 3) måling af progression. Ved *screening* er målet hurtigt at kunne inddele børnene i mindre grupper og få identificeret dem, der har ingen, få eller store vanskeligheder, så dem med behov ikke overses. *Udredning* bruges i de tilfælde, hvor der er behov for at forstå, hvorfor et barn er i mistrivsel. Når et barn f.eks. udviser dårlig evne til øjenkontakt, har man brug for at finde ud af, hvad det skyldes. *Udredning* bruges ofte i psykiatrisk sammenhæng til at stille en diagnose. I visse tilfælde kan man have brug for at følge en gruppe børn, som man måske har en bekymring for. Man kan i den forbindelse *følge en progression* for at undersøge, om den indsats, man tilbyder, har en virkningsfuld effekt.

Hvad skal spørgeskemaet måle?

I sit oplæg understregede Nina Madsen Sjø vigtigheden af, at man som fagperson skal vurdere, hvad man gerne vil opnå med sin trivselsundersøgelse, inden man implementerer et konkret redskab i praksis. Forskellige spørgeskemaer og redskaber tjener forskellige formål, og bør derfor kun bruges i de sammenhænge, de er egnede til at blive brugt. Et spørgeskema, der bruges til at vurdere sårbare børns udvikling eller trivsel, kan således ikke altid anvendes til ikke-sårbare børn. Derfor bør man som fagperson nøje overveje hvad eller hvem, man gerne vil vurdere, og om redskabet kan bruges til netop dét, inden man går i gang. Nina Madsen Sjø beskrev, hvordan hun som ekspert i mange projekter har oplevet en forventning om, at ét spørgeskema skal kunne opfylde en masse relevante krav, som i realiteten er umulige at opfylde ved brug af blot ét og samme spørgeskema. Det handler derfor om at prioritere, hvad man vil med sin undersøgelse og sikre sig, at spørgeskemaet kan give svar på det, man vil undersøge, så man ikke unødigt ulejliger personale og børn, understreger hun.

Pixabay.com

Udfordringerne ved kulturel tilpasning

Nina Madsen Sjø fortalte i sit oplæg om udfordringerne ved ubearbejdet at bruge spørgeskemaer,

der oprindeligt er udviklet i en amerikansk kontekst i dansk sammenhæng. Problemet opstår, når man ikke får lavet den nødvendige kulturelle tilpasning til dansk kontekst. Det er derfor enormt vigtigt, at man i udviklingen af spørgeskemaerne forstår den kulturelle kontekst, de skal anvendes i. Nina Madsen Sjö fremhæver i oplægget et eksempel på en oversættelses-udfordring: "I amerikanske spørgeskemaer om trivsel og adfærd bliver der ofte spurgt ind til, 'om barnet er lydigt' - hvilket er en rigtig god kvalitet set med amerikanske forældres øjne. Spørgsmålet passer bare ikke ind i en dansk kontekst, og derfor er det nødvendigt at erstatte det med et andet spørgsmål, som matcher det bagvedliggende teoretiske begreb, som lydighed forsøger at måle."

"Hensigten er at undgå de udfordringer, der opstår, når der er brug for at sammenligne børn på tværs af aldre."

SEAM - et styrkebaseret spørgeskema

Nina Madsen Sjö har i sin ph.d. arbejdet med at oversætte og tilpasse det amerikanske måleredskab SEAM (*Social Emotional Assessment Measure*) til en dansk kontekst. SEAM er oprindeligt udviklet af professor Jane Squires, University of Oregon. SEAM er udviklet til at måle en progression og særligt til at måle effekten af dét, der bliver gjort 'mere' af for at fremme en positiv adfærd, frem for at fokusere på, om der bliver mindre af den negative adfærd. SEAM er et styrkebaseret spørgeskema, der fokuserer på barnets socioemotionelle adfærd - og som noget særligt er det udviklet til at kunne bruges til flere aldersgrupper, f.eks. både spædbørn, vuggestuebørn og børnehavebørn. Hensigten er at undgå de udfordringer, der opstår, når der er brug for at sammenligne børn på tværs af aldre. Det er nemlig et problem, at ét måleredskab har sit eget særegne pointsystem, som ikke kan sammenlignes med et andet måleredskab, fordi barnet bliver ældre. SEAM-spørgeskemaet er beregnet til pædagogers brug, og der spørges ind til barnets psykiske og fysiske trivsel, og i høj grad barnets adfærd i forhold til andre børn og voksne. F.eks. bliver der spurgt ind til, hvorvidt barnet formår at tilpasse sin adfærd fra udendørs til indendørs omgivelser, om det har en interesse for andre børn, og om det kan dele legetøj med andre.

Tilpasningen af SEAM til en dansk kontekst

SEAM er udviklet til at vurdere barnets socioemotionelle adfærd inden for 10 forskellige domæner, og for Nina Madsen Sjö krævede disse en del tilpasningsarbejde i forbindelse med oversættelsen af SEAM til en dansk kontekst. Konkret var der brug for, at de 10 forskellige domæner, som spørgeskemaet udgør, kan lægges sammen til en eller to indeks. Statistiske analyser på mere end 9.000 danske børn viste, at de 10 domæner kan sammenføjes til to indeks: 'empati' og 'selvregulering og samarbejde'. De to indeks letter analyser og giver overblik ved planlægning af indsatser på både individuelt og gruppeniveau.

Hvad siger pædagogerne?

I forbindelse med evalueringen af Nina Madsen Sjö's danske version af SEAM, foretog Madsen Sjö fokusgruppeinterview med 23 pædagoger. Størstedelen af pædagogerne oplevede, at SEAM efterkom deres behov for et letforståeligt spørgeskema, som var nemt at anvende. Det tager i alt ca. 9 minutter at besvare skemaet. Pædagogerne vurderede i evalueringen, at SEAM havde flere fordele i pædagogernes hverdag sammenlignet med to andre mere psykiatriske spørgeskemaer, SDQ (*Strengths and Difficulties Questionnaire*) og CBCL (*Child Behavior Checklist*). Evalueringen fra pædagogerne giver et vigtigt indblik i, hvad der skal til for, at et måleredskab som SEAM fungerer for de fagprofessionelle. Samtidig viser det også vigtigheden af, at vi tager os tid til at overveje, hvad et måleredskab skal bruges til, samt at vi forholder os kritisk til den kulturelle kontekst, som måleredskabet er udviklet i. Som Nina Madsen Sjö's forskning viser, er der stort behov for, at

udenlandske måleredskaber bliver oversat til dansk – både sprogligt og kulturelt.

Kilder

1. Sjö, N. (2016). "Measuring socio-emotional and pre-math skills in early childhood". PhD fra Århus Universitet med støtte fra Trygfonden og Rambøll Management consulting

LÆS OGSÅ:

- [Tidlig indsats og social mobilitet](#)
- [Hvordan opsporer vi mental mistrivsel hos spædbørn?](#)
- [Hvad ved vi om effekten af universelle forældreindsatser?](#)
- [Vigtigheden af den pædagogiske omsorg i vuggestuen](#)
- [Indblik i praksis: Tværfagligt samarbejde om den tidlige indsats](#)

Yderligere information

- Faktaboks:

NINA MADSEN SJÖ er psykolog, ph.d., specialist i børneneuropsykologi. Som selvstændig børneneuropsykolog udreder Nina Madsen Sjö's børn og unge og har samtaler med forældre, børn, unge og fagpersoner. I 2017 forsvarede Nina Madsen Sjö sin ph.d., der omhandler måling af børns trivsel og færdigheder. Undersøgelsen analyserer og evaluerer brugen af 2 måleredskaber, SEAM (måler socioemotionel trivsel og adfærd) og TEAM (måler matematisk opmærksomhed). Empirien udgøres af mere end 9.500 børn.

Det kvantitative studie havde overordnet tre formål: 1) at oversætte og tilpasse SEAM og TEAM til dansk sprog og kultur, 2) at undersøge validiteten og pålideligheden af de danske versioner af SEAM og TEAM, 3) at undersøge det pædagogiske personales syn på spørgeskemaet SEAM i sammenligning med to andre spørgeskemaer, C-TRF og SDQ, der vurderer børns adfærd.

Metode

9.827 børn i dagtilbud i 14 kommuner blev udvalgt og deltog i projektet. De udvalgte børn udgør et repræsentativt udsnit af danske børn i dagtilbud, og undersøgelsen har en svarprocent på 95%. Udvælgelsen af de to måleredskaber, som skulle indgå i undersøgelsen, havde tre overordnede kriterier: 1) de to redskaber skulle måle henholdsvis socioemotionelle kompetencer og matematisk opmærksomhed, 2) de to redskaber skulle måle børnenes 'outcomes' fra studiet, 3) de to redskaber skulle kunne anvendes på alle slags børn, både børnehavebørn med højtudviklede socioemotionelle evner og udsatte børn.

Udover et større oversættelses-arbejde fra dansk til engelsk er begge måleredskaber blevet udvidet i aldersgruppen. SEAM blev udvidet fra 5½ til 6½ år, da danske børn starter senere i skole end amerikanske børn. TEAM er oversat og udvidet fra at være udviklet til 4-5-årige børn til nu at være målrettet 3-6-årige. I en særskilt undersøgelse blev det pædagogiske personale bedt om at vurdere SEAM og to andre redskaber SDQ og C-TRF. Pædagogerne blev

blandt andet spurgt om, hvilket spørgeskema de fandt mest brugbart i deres arbejde. SEAM er i dag på Socialstyrelsens liste over anbefalede validerede måleredskaber til brug ved måling af socioemotionelle evner. SEAM er anvendt i 7 danske større forskningsprojekter.